

Lyceum Oudehoven maakt van formatief werken de norm

Lyceum Oudehoven begon in schooljaar 2021/2022 met de pilot 'formatief werken'. Inmiddels is het geen pilot meer, maar onderdeel van het basiscurriculum. Corné Dekker en Rob van Tol blikken terug én vooruit op het proces.

Uit een soort onvrede verdiepte leraar wiskunde Corné zich een aantal jaren geleden in formatief werken. In [dit praktijkvoorbeeld](#) uit september 2022 vertelde Corné dat hij zag dat leerlingen veel toetsen kregen en de lesstof een week later alweer kwijt waren. Dat moest anders.

VAN PILOT NAAR ONDERDEEL VAN HET CURRICULUM

Het begon met een pilot in één vwo-3 klas, kreeg een vervolg in alle vwo-3 klassen en is inmiddels - vier jaar later - uitgegroeid naar de hele school. Corné: "In elk schooljaar hebben

we een deel van het docententeam getraind in formatief werken. Daarbij gingen de docenten het ook gelijk toepassen in de les. We staan nu op het punt dat iedereen is getraind. Daarnaast doen we aan intervisie en teamleiders focussen tijdens lesbezoeken op formatief werken. Ook hebben we een Kijkwijzer ontwikkeld, waarin vermeld staat wat we bij elke fase van formatief werken verwachten."

"Formatief werken heeft onze volledige aandacht"

Teamleider Rob vult aan dat formatief werken continu op de agenda staat. "Het is onderdeel van het basiscurriculum geworden. We nemen het mee in beoordelingen en sollicitatiegesprekken. We besteden er aandacht aan op studiedagen en in onze interne nieuwsbrief. Het heeft onze volledige aandacht."

Rob van Tol en Corné Dekker

OPZETTEN VAN LEERGEMEENSCHAPPEN: EEN ZOEKTOCHT

Een belangrijk onderdeel van het formatief werken op school zijn de leergemeenschappen waarin leraren intervisie doen. Rob: "Hierin delen leraren waar ze tegenaan lopen. De kracht daarvan is elkaar inspireren en elkaar verder helpen." Het opzetten van die leergemeenschappen was een zoektocht, vertelt Corné. "In het begin deden we intervisie met twintig tot dertig mensen in een groep. Dat liep niet. Mensen waren afwezig vanwege andere prioriteiten of omdat het op een parttimedag viel. Ook werden opdrachten niet altijd uitgevoerd, zoals een video opnemen van een les om te analyseren. Kortom, we misten eigenaarschap."

Rob legt uit dat ze vervolgens kleinere groepen gingen maken, met zes tot acht collega's. Ook zorgde de schoolleiding voor de juiste - praktische - voorwaarden. "We keken naar de beschikbaarheid van mensen, zodat er altijd een overlappende werkdag is. Collega's krijgen een ruim aantal uren ervoor en er mag indien nodig een les wijken voor intervisie. Corné begeleidde alle groepen, ook daar kreeg hij tijd voor, alhoewel we dat komend jaar binnen de groepen zelf gaan oppakken door het aanwijzen van voorzitters. Ook teamleiders doen mee aan intervisie. Daarmee laten we zelf het belang ervan zien. Door de kleinschaligheid zie je dat het veiliger voelt en dat mensen verantwoordelijkheden pakken. Het loopt nog niet helemaal vlekkeloos, maar we maken goede stappen."

Corné vertelt dat hij soms had gewild dat ze de leergemeenschappen al vanaf het begin zo hadden aangepakt. "Maar tegelijkertijd hoort dat bij het proces. We schaven net zolang tot we bij een geschikte variant komen. Daar groei je naartoe als school."

EVALUATIE

Dat 'ergens naartoe groeien' gebeurt niet vanzelf, maar hoort bij continu evalueren om daarvan te leren en te verbeteren. Corné: "De intervisie,

juist omdat dat lastig was, hebben we elk jaar geëvalueerd en aangepast. Maar we evalueren ook andere zaken, zoals de trainingen aan docenten. Dat lieten we in de eerste jaren liggen. Nu krijgen alle docenten een vragenlijst over de training." Rob vertelt dat de uitkomsten daarnaast van belang zijn om te onderbouwen richting de directie. "Het is handig wanneer je cijfers kan laten zien." Corné vult aan dat verder voortdurend het gesprek wordt gevoerd op school. "We praten met elkaar over wat voor veranderingen we als docenten meemaken in de lessen. Eigenlijk is dat ook onderdeel van het hele formatieve werken. We blijven als team groeien en ontwikkelen."

"Het ontwikkelen van de Kijkwijzer was een heel proces, waarbij we elk woord hebben gewogen"

VAN AMBITIES NAAR EEN CONCRETE KIJKWIJZER

De school begon de eerste jaren vanaf nul. Corné: "De eerste twee jaar dachten we na over wat we onder formatief werken verstonden. We formuleerden ambities. Op het moment dat je goed helder hebt welke richting je op wilt, merk je dat je een stap verder bent. Dan ga je implementeren." Eén van de concrete resultaten daarvan is de recent opgeleverde Kijkwijzer, die bestaat uit een basisvariant en een expertvariant. In vijf fases beschrijft de Kijkwijzer wat de verwachtingen zijn van docenten én leerlingen. Corné: "We hebben deze ontwikkeld met input van onderzoekers Judith Gulikers en Bas Trimbos van SLO. Dat was een heel proces, waarbij we elk woord hebben gewogen. De basisvariant is gericht op dat een docent zichtbaar krijgt waar leerlingen staan in het leerproces en daarop kan sturen. In de expertvariant zijn de leerlingen aan zet. We willen naar zelfregulerend leren, maar daar zijn we nog niet. Uiteindelijk hopen we dat docenten de hele cyclus van vijf fases doorlopen vanuit de expertvariant."

PRIORITEER ÉN ZORG VOOR EEN LEERLIJN

Als tip voor andere scholen noemt Rob dat je als schoolleiding moet prioriteren. Rob: "Dat geldt in de breedste zin van het woord: iedereen moet mee kunnen doen, en dat moet je faciliteren. Zorg ervoor dat er niet ook nog twintig andere dingen zijn waar mensen aan mee moeten doen. Het is verleidelijk om op elke trein te springen, maar als je voor iets kiest, ga dáár dan voor."

Corné vult aan dat het belangrijk is om een leerlijn van het proces te maken. "Stuur docenten niet één middag op training en denk daarmee klaar te zijn. Verspreid de scholing over meerdere weken in een jaar, pak elke keer een stukje en ga er tussentijds met elkaar over in gesprek. Net zoals leerlingen leren docenten ook niet door één enkele uitleg. Het zit 'm in de kracht van herhaling en samen het gesprek voeren."

Aanpak schoolontwikkeling

Schoolontwikkeling is een cyclisch en continu proces, waarbij je verschillende fasen doorloopt. De Aanpak schoolontwikkeling helpt je om aan de slag te gaan met een ontwikkeling op jouw school.

Lyceum Oudehoven uit dit praktijkvoorbeeld bevindt zich binnen het ontwikkelproces in de fase **Evalueren en vervolgstappen bepalen**

Zijn jullie op school ook bezig met **evalueren en vervolgstappen bepalen**?

De Aanpak schoolontwikkeling biedt verschillende hulpmiddelen om jullie een stap verder te brengen binnen het ontwikkelproces.

Kijk bijvoorbeeld eens naar:

- Het **instrument Checklist borgen schoolontwikkeling**
- Het **formulier Voortgang innovatietraject**
- Praktijkvoorbeeld **Straatcultuur naar schoolcultuur: hoe het Mundus college het tij wist te keren**

Ga naar de **Aanpak schoolontwikkeling** voor meer handige instrumenten en inspiratie bij jullie schoolontwikkeling. Zo maak je van jullie schoolontwikkeling een succes!